

Miltä tuntuu?

Taide tunnekasvatuksen tukena

AV-ARKKI
SUOMALAISEN MEDIATAITEEN
LEVITYSKESKUS

**MEDIATAIDE
KASVATTA!**

5

**MEDIA- JA TAIDEKASVATUKSEN
OPETUSPAKETTI**

MEDIATAIDE KASVATTA!

mediataidekasvattaa.fi

Miltä tuntuu?

Taide tunnekasvatuksen tukena

Rekisteröityneet käyttäjät voivat katsoa tämän opetuspaketin tehtäviin liittyvät teokset ilmaiseksi AV-arkin media- ja taidekasvatukseen tarkoitettussa verkkopalvelussa mediataidekasvattaa.fi.

Opetuspaketin kirjallinen materiaali on myös ladattavissa ilmaiseksi PDF-muodossa samassa www-osoitteessa. Rekisteröitymällä käyttäjäksi opettajat saavat salasanan ja oikeuden käyttää videoita osana opetusta. Teokset on myös mahdollista vuokrata DVD-levyllä opetuskäyttöä varten, jos niiden katselu verkosta ei ole mahdollista opetustilanteessa.

© AV-arkki, suomalaisen mediataiteen levityskeskus

Artikkelit: Marja Kokkonen, Minna Suoniemi, Mimmu Rankanen

Tehtävät ja toimitus: Roi Ruuskanen

Tuottaja: Hanna Maria Anttila / AV-arkki

Kannen kuva: Johanna Lecklin: *Huominen*

Taitto: Vesa Vehviläinen

Paino: Trio-Offset Oy, Helsinki 2017

AV-arkin mediakasvatustahankkeita tukevat **Opetus- ja kulttuuriministeriö** ja **Svenska Kulturfonden**. Yhteistyökumppaneita hankkeissa ovat mm. **Helsingin kaupungin Opetusviraston Mediakeskus**, **Mediakasvatusseura**, **Nykytaiteen museo Kiasma**, **Kansallinen audiovisuaalinen instituutti** sekä **Koulukino**.

AV-arkki, suomalaisen mediataiteen levityskeskus

Tallberginkatu 1 / 76, 00180 Helsinki

www.av-arkki.fi | puh. 050 435 6092 | edu@av-arkki.fi

Johanna Lecklin: *Huominen*

Miltä tuntuu? Taide tunnekasvatuksen tukena

Johdanto: Miltä tuntuu?	4
Marja Kokkonen Tunnetaidot varhais- ja keskilapsuudessa	6
Minna Suoniemi Sen sisällä on maanjärjestys.....	10
Mimmu Rankanen Tunnetaitojen harjaantumisen ja näkökulmien ottamisen taide	14
Johdanto teoksiin ja tehtäviin Yleiset purkukysymykset kaikkiin teoksiin	18
<i>Esimerkkiteokset ja tehtävät</i>	
Vera Nevanlinna: <i>On ja pysyy</i>	20
Tommi Matikka: <i>At the Feet of Something Unknown</i>	22
Pasi "Sleeping" Myllymäki: <i>Forssa-ilmiö</i>	24
Johanna Lecklin: <i>Huominen</i>	26
Milja Viita: <i>Monster Attack</i>	28
Pink Twins: <i>Parametronomicon</i>	30

Milja Viita: *Monster Attack*

Miltä tuntuu?

Taide tunnekasvatuksen tukena

Suomalaisen mediataiteen levityskeskus AV-arkin *Mediataide kasvattaa!* -oppimateriaalisarja on päässyt viidenteen osaan ja kysyy tällä kertaa, miltä tuntuu. Tunteita välitetään viestimällä esimerkiksi ilmeillä, eleillä, kosketuksella, äänillä ja sanoilla. Niitä ilmaistaan joko suoraan tai eri medioiden välityksellä. Omien tunteiden turvallinen ilmaiseminen ja käsitteleminen yhdessä empatiataitojen oppimisen kanssa ovat avaimia tasapainoiseen arkeen ja yhdessä eloon. *Miltä tuntuu?* -oppimateriaali tarjoaa sarjan suomalaisten mediataiteilijoiden teoksia yhdessä tehtäväpankin ja asiantuntija-artikkelien kanssa tunnekasvatuksen tueksi.

Tunteet perustuvat aina lapsen henkilökohtaiseen kokemukseen. Mikään tunne ei ole väärä eikä turha. Meillä kaikilla on samankaltaisia tunteita, mutta jokainen näyttää ja ilmaisee niitä yksilöllisesti. Empatia on tunnekasvatuksen keskeinen tavoite. Tunnekasvatuksen tarkoituksena on ensin oppia ymmärtämään omia tunteita, jotta voimme myös ymmärtää toisen tunteita. Näin opimme eläytymään niihin ja tarpeen tullen tukemaan ja auttamaan toista.

Oppaan ja sen sisältämien mediataideteosten välityksellä haluamme ensisijaisesti kannustaa dialogiin lapsen kanssa sekä katsomisen että kokemisen kautta. Tunteita on usein vaikea sanallistaa, eivätkä ne ole yksiselitteisiä. Tunteiden kirjo on valtava, eikä kaikille tunteille välttämättä ole edes nimeä. On tärkeää löytää eri keinoja tunneilmaisuuksiin ja samalla pohtia niiden syitä ja seurauksia. Myös kielteisten tunteiden ja tekojen suhdetta tulee pohtia; ne ovat osa meidän kaikkien elämää.

Taide ja taiteellinen työskentely toimivat välittäjänä tunteiden ilmaisemisessa ja käsittelemisessä. Taide ei anna suoraa ja yksiselitteistä vastausta, mutta sen avulla lapsi voi ilmaista, käsitellä ja kertoa kokemuksistaan ja tunteistaan. Taiteellinen työskentely antaa tilaa työstämiselle ja ilmaisulle; lopputuloksen sijaan koko prosessi merkitsee. Kuten taide myös tunteet ovat moniulotteisia ja monimutkaisia. Ne ovat hyvän ja huonon tai oikean ja väärän tuolla puolen. Kaikilla tunteilla on syynsä ja paikkansa elämässä, ja niitä voi oppia käsittelemään. Taiteen itseisarvo on juuri luoda tilaisuuksia ja antaa keinoja kokea ja ilmaista tunteita.

Videoteosten ja tehtäväpankin lisäksi opas sisältää kolme tunnekasvatusta eri näkökulmista käsittelevää asiantuntija-artikkelia. Psykologian tohtori **Marja Kokkonen** Jyväskylän yliopistosta johdattelee tunnekasvatuksen perusteisiin artikkelissaan *Tunnetaidot varhais- ja keskilapsuudessa*. Taiteen tohtori **Mimmi Rankanen** avaa tunnekasvatuksen näkökulmia mediataiteen oppimisen lasten kanssa. Rankanen valaisee artikkelissaan *Tunnetaitojen harjaantumisen ja näkökulmien ottamisen taide* ryhmässä toimimisen ja vuorovaikutuksen suhdetta tunnetaitojen kehittämiseen. Mediataiteilija ja Aalto-yliopiston mediakasvatuksen lehtori **Minna Suoniemi** käsittelee omia teoksiaan osana tunnekasvatusta artikkelissaan *Sen sisällä on maanjärjestys*.

Miltä tuntuu? -videoteokset toimivat tunnekasvatuksen keskustelun-avaajina. Keskustelun lisäksi haluamme kannustaa aktiiviseen mediateknologian yhdistämiseen osaksi taiteellista toimintaa päiväkodeissa, esikouluissa ja kouluissa. Mediateknologia on osa pientenkin lasten jokapäiväistä arkea, joten sen tuominen osaksi kasvatustyötä varhaisessa vaiheessa on välttämätöntä. Erityisesti haluamme kannustaa tekemiseen sekä kriittiseen ja dialogiseen kasvatukseen. Tekeminen ei välttämättä vaadi hienoita laitteita vaan innokasta ja avointa mieltä!

Oppimateriaali on suunnattu ensisijaisesti varhaiskasvattajille (päiväkotit, esikoulu, alakoulun 1.–2. luokka), mutta se sopii mainiosti myös perusopetukseen ja on sovellettavissa eri oppimisympäristöihin. Teokset ovat vapaasti ja laillisesti esitettävissä opetuskäytössä. *Miltä tuntuu?* -opas ja aikaisemmat AV-arkin media- ja taidekasvatuksen materiaalit ja videot teokset löytyvät Mediataide kasvattaa! -sivustolta: mediataidekasvattaa.fi.

Hyviä mediataidehetkiä! Tunteet pintaan!

Roi Ruuskanen

PS *Mediataide kasvattaa!* -sivusto on myös ruotsinkielisenä: *Mediekonst fostrar!*

PPS *Mediataide kasvattaa!* -palvelun teokset ovat ikärajalukiteltuja ja sallittuja kaikenikäisille ellei toisin mainita.

Tunnetaidot varhais- ja keskilapsuudessa

Tunnetaidot ovat sellaisia opittavissa ja opetettavissa olevia taitoja, joita ihmiset tarvitsevat ennen kaikkea tasapainoiseen ja tarkoituksenmukaisesti toimivaan tunne-elämään (Kokkonen 2005). Vuosikymmenten tutkimustyö on osoittanut hyvinvoinnin kannalta tärkeimmiksi tunnetaidoiksi omien tunteiden tiedostamisen ja tunnistamisen, tunteiden avoimen ja selkeän ilmaisemisen sekä erityisesti tunnekokemuksen ja ilmaisuuden säätelemisen taidot (Kokkonen & Klemola 2013). Nämä tunnetaidot perustuvat lähtökohtaisesti lapsuudenkodin aikuissuhteisiin, mutta taitojen opetuksen ja omaksumisen jatkuvuuden sekä taitojen sisäistymisen ja vakiintumisen kannalta on hyvä, että myös ammattikasvattajat lasten elämän eri vaiheissa osallistuvat tunnetaitojen opettamiseen. Tunnetaitoja suositellaan kansainvälisesti opetettavan jo päiväkodissa (Zins, Bloodworth, Weissberg & Wahlberg 2004), ja taitoja kannattaa tukea edelleen esikoulussa ja ensimmäisinä kouluvuosina (Webster-Stratton & Reid 2004). Maassamme opetusta ohjaavien asiakirjojen, kuten esiopetuksen (2014, 15, 34) ja perusopetuksen (2014, 100, 156) opetussuunnitelmien perusteisiin sisältyy pyrkimys lasten tunnetaitojen vahvistamiseen, joten varhais- ja keskilapsuutta pidetään meilläkin otollisena aikana tunnekasvatukselle. Mutta mitä nämä taidot tarkemmin ovat ja miksi niiden varhainen ja johdonmukainen opettaminen on niin tärkeää?

Tunteiden tiedostaminen ja tunnistaminen tarkoittaa sitä, että lapset tietävät, miltä heistä itsestään tai muista ihmisistä tuntuu. Tunteita voi tunnistaa vaikkapa piirrettyjen tai valokuvattujen kasvoniilmeiden perusteella tai tarkastelemalla kuviteltuja tilanteita (esimerkiksi käärmeen kohtaaminen mökkitiellä tai ilmapallon tahaton puhkeaminen) ja pohtimalla, mikä tunne kyseisessä tilanteessa tavallisimmin viriää. Jo 3–5-vuotiaat päiväkotilapset osaavat tarkasti nimetä niin sanottuja perustunteita – surua, vihaa, iloa, pelkoa, hämmästyystä ja inhoa – esimerkiksi kasvoja esittävästä valokuvasta ja ilmaista osoittelemalla, missä kahdessa kuvassa on kyse samasta tunteesta (Rosenqvist, Lahti-Nuutila, Laasonen & Korkman 2014; Stefan 2012). Tässä vaiheessa lapset pystyvät myös piirroselokuvista tunnistamaan monimutkaisempia, useista samanaikaisesti yhteen kietoutuneista tunteista muodostuvia yhdistelmäntunteita (Smith, Glass, & Fireman 2015), kuten kateutta tai

Pasi "Sleeping" Myllymäki: *Forssa-ilmiö*

noloutta. Aivojen kypsyessä, kielellisten kykyjen kehittyessä ja kognitiiviseen joustavuuteen, valikoivaan tarkkaavaisuuteen sekä suunnittelu- ja organisointitaitoon liittyvien kykyjen parantuessa alkuopetuksen piiriin siirtyvät lapset pystyvät yhä enenevässä määrin myös sanoittamaan tunnekokemustaan ja antamaan omille ja toistensa tunteille nimiä.

Tunteiden tunnistamisen taito liittyy läheisesti tunteiden ilmaisemisen taitoon. Omien ja toisten tunteiden tunnistamisen ja nimeämisen lisäksi lasten tunne-elämälle ja ihmissuhteille on eduksi, että he osaavat sekä sanattomasti että mahdollisimman selkein sanakääntein ilmaista omia tunteitaan. Lapset hyötyvät siitä, että pääsevät tutkimaan esimerkiksi peilin avulla omia kasvoniilmeitään tai liikkumaan eri tunnetilajensa tai eri tunnesäilytyksen musiikin mukaisesti. Alle kouluikäiset lapset ymmärtävät jo varsin hyvin, että kasvoniilmeitä teeskentelemällä he voivat antaa harhaanjohtavan kuvan toisille ihmisille siitä, miltä heistä oikeasti tuntuu ja että joitain tunteita, kuten pettymystä, pystyy tovereiden seurassa peittelemään. Kuitenkin ilman johdonmukaista harjoittelua joidenkin tunteiden, kuten vihan ja inhon, erottaminen toisistaan muiden ihmisten kasvoniilmeiden perusteella on haasteellista vielä suurlle osalle alkuopetuksessa olevia oppilaita (Widen & Russell 2013).

Tunteiden sääty tarkoittaa kykyämme vaikuttaa siihen, mitä, kuinka kauan ja kuinka voimakkaasti tunnemme (Eisenberg, Fabes, Guthrie & Reiser 2000). Tunteita on mahdollista lieventää, hillitä, voimistaa tai virittää ajatusten, toiminnan tai muiden ihmisten ja heidän kanssaan solmittujen ihmissuhteiden avulla. Siinä missä pikkuvauvat säätelevät tunteitaan kehollisesti peukaloo imien tai itseään heijamalla ja tarvitsevat tunteiden säätelynsä paljon vanhempiensa apua, päiväkotikäiset lapset voivat monin aiempaa aktiivisemmin tavoin, kielellisin

keinoin ja ongelmanratkaisutaitojensa avulla vaikuttaa omiin tunteisiin. Jo 3–4-vuotiaat lapset ymmärtävät, että kaikki tunteiden säätelykeinot eivät ole yhtä tehokkaita ja että säätelyä vaativa tunne vaikuttaa siihen, mihin säätelykeinoon kannattaa nojata. Toisten ihmisten tarjoma lohtu ja muu tuki on edelleen hyvin merkittävä tunteiden säätelyn keino, sillä tämän ikäisten hallitsema tunteiden säätelykeinojen valikoima on vielä rajallinen eivätkä he osaa 5–6-vuotiaiden tavoin esimerkiksi arvioida tunnepitoista tilannetta uudelleen ja muuttaa tilanteen merkitystä itselle vaikkapa vähäpätöisemmäksi (ks. esim. Sala, Pons & Molina 2014; koonti Kokkonen 2010).

Tunnetaitojen opettaminen varhais- ja keskilapsuudessa on tähdellistä, koska ne liittyvät psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin (Davis & Humphrey 2012; Schutte ym. 2007), jonka kokonaisvaltainen tukeminen on päiväkotikäisten ja alkuopetuksessa olevien lasten opettajien tavoitteena. Tunnetaidot ovat hyvinvoinnin lisäksi tarpeen myös lasten sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Kolme-nelivuotiaiden päiväkotilasten leikkitalanteissa osoittamien tunteiden tunnistamisen, ilmaisemisen ja säätelämisen taitojen on havaittu ennustavan heidän muuttamaa vuotta myöhempää myönteistä sosiaalista käyttäytymistään, kuten toisten lasten näkökannan huomioon ottamista, yhteistyökykyisyyttä ja toverisuosiotaan (Denham ym. 2003). Viisivuotiaina tutkimustilanteessa aktiivisia tunteiden säätelykeinoja käyttäneet päiväkotilapset ovat puolestaan osanneet paria vuotta myöhemmin käyttäytyä sosiaalisesti leikkitalanteessa, kuten ehdotella leikkejä, nauraa yhdessä ja keskustella vuorotellen (Penela, Walker, Degnan, Fox, & Henderson 2015). Alakouluikäisten lasten kasvojen ilmeiden tunnistamisen tarkkuuden on puolestaan havaittu liittyvän siihen, kuinka ystävällisiä ja yhteistyökykyisiä he ovat (Marvoveli, Petrides, Sangareau & Furnham 2009). Siinä missä tunnetaidot heijastuvat sosiaalisiin taitoihin, puutteelliset tunnetaidot näkyvät puutteina lasten sosiaalisissa taidoissa (Stefan 2012).

Tunnetaitojen opettamisen tueksi on saatavilla jo useita toimiviksi todettuja opetus- ja kasvatusohjelmia. Ohjelmiakin keskeisemmässä roolissa ovat kuitenkin tunnetaitoihin myönteisesti suhtautuvat ja niitä arvostavat varhaiskasvattajat ja esi- ja alkuopetuksesta vastaavat opettajat. Heillä on mahdollisuus toimia tunteiden rakentavan ilmaisemisen ja toimivan tunteiden säätelyn malleina, sanoittaa lasten tunteita ja ohjata heitä tarkkailemaan toisten ihmisten tunneilmaisua. Ammattikasvattajilla on usein myös riittävästi tietoa – tai ainakin halua ottaa selvää – siitä, kuinka luoda pienten lasten tunnetaitojen oppimista edistävä psykologisesti turvallinen ilmapiiri ja millaisilla osallistavilla ja vuorovaikutteisilla menetelmillä ja taiteen keinoilla tunnetaitojen opettaminen käy parhaiten.

Lähteet

- Davis, S.K., & Humphrey, N. (2012). The Influence of Emotional Intelligence (EI) on Coping and Mental Health in Adolescence. Divergent Roles for Trait and Ability EI. *Journal of Adolescence* 35(5), 1369–1379.
- Denham, S., Blair, K.A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S. & Queenan, P. (2003). Preschool Emotional Competence. Pathway to Social Competence. *Child Development* 74 (1), 238–256.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Guthrie, I. K., & Reiser, M. (2000). Dispositional Emotionality and Regulation. Their Role in Predicting Quality of Social Functioning. *Journal of Personality and Social Psychology* 78(1), 136–157.
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.* (2014). Helsinki: Opetushallitus.
- Kokkonen, M. (2005). Sosioemotionaaliset taidot opettajan pääomana. Teoksessa L. Kannas & H. Tyrväinen (toim.) *Virikkeitä terveystiedon opetukseen*. Jyväskylän yliopisto, Terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja 3, 67–77.
- Kokkonen, M. (2010). *Ihastuttavat, vihastuttavat tunteet – opi tunteiden säätelyn taito*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kokkonen, M. & Klemola, U. (2013). Liikunta tunne- ja ihmishuuhdetaitojen opettamisen välineenä. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.) *Liikuntapedagogikka*. Jyväskylä: PS-kustannus, 204–235.
- Marvoveli, S., Petrides, K. V., Sangareau, Y. & Furnham, A. (2009). Exploring the Relationship Between Trait Emotional Intelligence and Objective Socio-Emotional Outcomes in Childhood. *British Journal of Educational Psychology* 79, 259–272.
- Penela, E. C., Walker, O. L., Degnan, K. A., Fox, N. A., & Henderson, H. A. (2015). Early Behavioral Inhibition and Emotion Regulation. Pathways Toward Social Competence in Middle Childhood. *Child Development* 86(4), 1227–1240.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.* (2014). Helsinki: Opetushallitus.
- Rosenqvist, J., Lahti-Nuutila, P., Laasonen, M. & Korkman, M. (2014). Preschoolers' Recognition of Emotional Expressions. Relationships with Other Neurocognitive Capacities. *Child Neuropsychology* 20 (3), 281–302.
- Sala, M. N., Pons, F. & Molina, P. (2014). Emotion Regulation Strategies in Preschool Children. *British Journal of Developmental Psychology* 32(4), 440–453.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Bhullar, N. & Rooke, S. E. (2007). A Meta-Analytic Investigation of the Relationship Between Emotional Intelligence and Health. *Personality and Individual Differences* 42 (6), 921–933.
- Smith, J. P., Glass, D. J., & Fireman, G. (2015). The Understanding and Experience of Mixed Emotions in 3–5-Year-Old Children. *Journal of Genetic Psychology* 176(2), 65–81.
- Stefan, C.A. (2012). Social-Emotional Prevention Program for Preschool Children. An Analysis of a High Risk Sample. *Cognition, Brain & Behavior* 16 (3), 319–356.
- Webster-Stratton, C. & Reid, J. (2004). Strengthening Social and Emotional Competence in Young Children. The Foundation for Early School Readiness and Success. Incredible Years Classroom Social Skills and Problem-Solving Curriculum. *Infants and Young Children* 17 (2), 96–113.
- Widen, S. & Russell, J. (2013). Children's Recognition of Disgust in Others. *Psychological Bulletin* 139(2), 271–299.
- Zins, J. E., Bloodworth, M. R., Weissberg, R. P. & Wahlberg, H. (2004). The Scientific Base Linking Social and Emotional Learning to School Success. Teoksessa J. E. Zins, M. R. Bloodworth, R. P. Weissberg, M. Wang & H. J. Wahlberg (toim.), *Building Academic Success on Social and Emotional Learning. What the Researcher Says*. New York: Teachers College Press, 3–22.

Marja Kokkonen (PsT, LitM) työskentelee Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisessä tiedekunnassa yliopistonlehtorina ja opettaa erilaisille kuulijakunnille tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Tutkimustyössään hän on kiinnostunut tunneälyn merkityksestä lasten ja aikuisten psyykkiselle hyvinvoinnille, valmentaja-urheilija-suhteelle ja liikuntatuntien psykologiselle turvallisuudelle.

Sen sisällä on maanjäristys

Taidekokemus tunnekasvatuksen välineenä

Itkettä, mutta en tarkasti tiedä, mikä tunne sen aiheuttaa. Olen Tino Seghalin retrospektiivisessä näyttelyssä Berliinin Martin-Gropius-Bausssa ja jo toista tuntia pimeässä tilassa yhtenä monien joukossa. Osa meistä on esiintyjä, osa näyttelyvieraita, mutta emme tiedä ketkä. Pimeydessä kuuluu ja tuntuu koreografista liikettä, laulua, ihania biisejä. Juuri kun itken, joku lähestyy varovasti ja haluaa minua. Itken lisäksi: elämän vaikeutta, haikeutta, kauneutta, ihmisyyttä.

Kuvailemani *This Variation* -teoksen äärellä tavoitin vahvan, perustavanlaatuisen tunnekokemuksen, jonka alkuperää en osaa täysin paikantaa. Kokemus syntyi teoksesta, joka on taiteilijan suunnittelema ja rakentama, mutta vasta kokijan ja teoksen kohtaamisessa ilmentyvä. Samankaltaista kehollista tunnekokemusta tavoittelen omilla videoteoksissani. Kuvataiteilijana minulle on tärkeää, että teokseni synnyttää kokijassa jonkun tunteen ja ajatuksen. Jos ajatellaan, että mediataideteos on kommunikaatiota, se on minulle taiteilijana parhaimmillaan tunnekommunikaatiota, joka vaatii toteutuakseen vastavuoroisuutta. Tässä mielessä ei ole merkittävää, onko teoksen äärellä lapsi vai aikuinen, vaan miten kommunikaatio teoksen kanssa toteutuu.

Katsoin 5-vuotiaan lapsen kanssa videoteokseni *Punahilkka ja susi*, jossa noin 10-vuotias tyttö murisee metsänlaidassa eläimen lailla. Kysyin lapselta, mikä tunne tytöllä on hänen mielestään ja hän vastasi: sen sisällä on maanjäristys. Lapsen kuvailu on mielestäni osuva esimerkki siitä, miten taidekokemus voi toimia tunnekasvatuksen välineenä. Hän tunnisti teoksen ydintunteen ja kuvaili sitä osuvalla vertauksella, joka kuvaa teosta paljon tarkemmin kuin 'raivo'. Maanjäristys ihmisen sisällä on epämääräinen, ei ainoastaan negatiivisesti määrittynyt, tunteen fyysisyyttä kuvaava vertaus. Maanjäristys voisi olla myös positiivinen tai määrittelemätön voimantunne. Sana on tarkin kuulemani sanallinen kuvaus siitä, mitä pidän teokseni ydinkokemuksena.

5-vuotiaan tulkinta vastaa kokemuksiani lapsista videoteosteni katsojina. Usein varhaiskasvatuksikäiset lapset ovat avoimia näkemänsä ja kokemansa edessä ja sanoittavat sitä kysyttäessä tarkasti ja omaperäisesti. Aikuisten katsomisen ja tulkinnan tavat ovat opittuja, erilaisten media-kuvastojen kerrostamia, kun lapsilla tulkinta voi olla hyvinkin toteavaa nähdyn tarkastelua. Taide tarjoaa mahdollisuuden tunnistaa tunteita, joita voi olla vaikea sanallistaa. Tino Seghalin teoksen äärellä tun-

Minna Suoniemi : *Punahilkka ja Susi*

nistin jonkin kaukaisen, hyvin tutun tunnetilan, joka otti minut laitaansa. Voin kuvailla kokemusta, mutta en sanallistaa tunnetilaa, sen nimeä.

Toinen videoteokseni *Iso paha* näytti 5-vuotiaalle siltä kuin tuhat zombia karjuisi. Videon nainen oli hänen mukaansa tosi vihainen maailmalle. Kysyin, onko hänellä itsellään ollut tuo sama tunne, ja hän vastasi ettei ihan noin "raivoinen" olo, mutta melkein. Teosten aiheuttama tunnekokemus syntyy tunnistamisesta, siitä havainnosta, että sama tunne löytyy omasta kokemusmaailmasta. Jos kyseessä on epämukava tunne, sen olemassaolon voi haluta torjua ja kieltää. Tällöin myös teos saattaa aiheuttaa torjuntareaktion, mikä on sallittua. Taide voi tarjota kuitenkin mahdollisuuden tunteiden tunnistamiseen ja haltuunottoon sekä lapsille että aikuisille. Hankalan tunteen tunnistus johtaa pohdintaan tunteen alkuperästä omassa kokemushistoriassa ja lopulta tunteen hallintaan.

Vaikka lapsi on katsojana avoin, hänen on ehkä vaikea käsitellä näkemäänsä ja nimetä sitä. Siksi onkin tärkeää katsoa mediataideteoksia yhdessä lapsen kanssa ja olla mukana keskustellen sanoittamassa teosta. Teosta voi käsitellä myös muilla tavoin, esimerkiksi mediataiteen keinoin. Espoon modernin taiteen museo EMMASSA Saastamoisen säätiön kokoelmanäyttelyssä *Kosketus* Espoon esiopettajille järjestetyssä koulutuksessa teokseni *Punahilkka ja susi* kirjoitti esiopettajat keskustelemaan negatiivisten tunteiden ilmaisemisen mahdollisuudesta toimi lähtökohdina työpajatyöskentelylle.

Kouluttaja Terhi Kuoppalan suunnittelemassa työpajassa osallistujaryhmä katsoi ensin teoksen ilman ennakkotietoja sellaisena kuin se on installoituina museon kokoelmanäyttelyssä. Ryhmä esitti keskustelusaan teoksesta erilaisia tulkintoja. Osan mielestä tyttö leikki ja matki

Minna Suoniemi : *Iso paha*

sutta, osalle tyttö näyttäytyi melko uhkaavana ja osa koki, että tyttöä uhaataan ja hän puolustautuu.

“Raivoaminen on raskasta”, oli erään osallistujan kommentti. Työpajakeskustelussa käytiin läpi pidäkkeettömän vihan ilmaisua spontaanina ja impulsiivisena tekona. Mikä on sopivaa ja mistä mallit tunteiden ilmaisemiseen tulevat? Tarvitaanko tunnetaitojen harjoittelua? Raivoava lapsi voi kuvata myös lohduttomuutta, ehkä videon tyttö haluaa oikeutta tai kunnioitusta. Työpajassa pohdittiin tunteiden tunnistamisen ja nimeämisen vaikeutta. Tunteet sinänsä eivät ole oikein tai väärin, mutta kotona ja varhaiskasvatuksessa lasta täytyy ohjata sanoittamaan tunteitaan vahingoittamatta itseään tai muita.

Lopuksi teosta tulkittiin mediataiteen keinoin tekemällä itse mediataidetta. Näyttelytilaan oli tuotu sermi, joka läpivalaistiin takaapäin. Sermin taakse jokainen osallistuja sai mennä esittämään vuorollaan eri tunnetta siten, että katsojille sermin toisella puolella näkyi esiintyjän varjo. Tunnevarjo valokuvattiin tai videoitiin ja esityksen tunnetta purettiin keskustelussa. Samaa harjoitusta Kuoppala on kokeillut esioppilaiden kanssa, ja kokemukset ovat olleet hyviä.

Edellä kuvaamani työpaja on hyvä esimerkki tunnekasvatuksesta mediataiteen keinoin. Teosta ja sen aiheuttamia kokemuksia voi purkaa paitsi katsomalla ja keskustelemalla myös itse tekemällä. Pelottava hahmo ja tunnetila otetaan haltuun kokeilemalla oman kehon kautta, miltä tuntuu olla tuo hahmo – samastumalla pelon kohteeseen. Tällöin tulkinta saa uuden tason ja tunnetila otetaan haltuun kehollisessa kokemuksessa. Varhaiskasvatustilanteiden lasten arjessa ja leikeissä media on läsnä, ja heille on luonnollista lähestyä maailmaa välineellisesti. Kameran edessä ja takana olo ovat orgaanisissa liikkeessä. Videolta itseään katsova lapsi voi käydä läpi ja tarkastella ulkopuolelta omaa kehollista kokemustaan. Lapsen kanssa voi keskustella itsen ja esityksen tai itsen ja

kuvan välisistä eroista. Miltä tuntuu nähdä itsensä kuvassa? Miten erottaa minä kuvan minästä, mikä on totta ja oikea minä? Millaisia tunteita esitys aiheuttaa esittäjässä itsessään?

Mediataideteos tulee olemassa olevaksi ja kokonaiseksi vasta katsojan kokemuksessa. Sisareni kirjoittama teksti teoksestani *Iso paha* kuvaa teoksen äärellä koetun tunnekokemuksen ja tunnistamisen synnyttämää ajatteluketjua.

Iso paha on mulle vaikuttavin. Kun näin sen ensimmäistä kertaa isolla kankaalla äänien kanssa, mua alkoi itkettää. Ensin ajattelin että se johtui siitä että oot mun sisko ja tuli suru kun sulla oli niin paha olla siinä. Mutta ajatteluani asiaa enemmän, suru tulikin ehkä musta itsestä. Oon viime aikoina käsitellyt paljon omaa kiltin tytön syndroomaani, kykenemättömyyttäni riitelemään, raivoamaan. Mistä on peräisin ainainen haluni sovittelua, välttää riitaa? Mistä on peräisin alitajuinen käsitykseni, että suuttunut nainen on naurettava, häpeällinen, lapsellinen, kun taas raivoava mies on ennemminkin pelottava, ja enemmän tosissaan? Miksi naisen raivo on sopimatonta? Ison pahan naisen ei hillitse raivoaan, mutta ei silti ole mielestäni naurettava tai häpeällinen. Olen kateellinen, haluaisin myös ilmaista suuttumukseni yhtä vapaasti.

Kohti sisäisiä ja ulkoisia maanjäristyksiä.

Seghal, Tino. *This Variation*. (2012/2015). Martin-Gropius-Bau, Berliini.

Suoniemi, Minna. *Iso paha*. (2008).

Suoniemi, Minna. *Punahilkka ja Susi*. (2012).

Sähköpostikeskustelu EMMASSA 7.6.2016 järjestetyistä esioppettajille suunnatusta koulutuksesta Terhi Kuoppalan kanssa 22.6.2016.

Kaisa Suoniemen sähköpostikirje teoksista *Iso Paha* (2008) ja *Miss Kong* (2008) 13.3.2009.

Minna Suoniemi (s.1972) on helsinkiläinen kuvataiteilija, joka työskentelee liikkuvan kuvan ja installaation keinoin. Häntä kiinnostavat häiriö, virhe ja toisin tekeminen normia purkavina mahdollisuuksina, jotka tuovat näkyviin eri tavoin luonnollistuneet rakenteet ja mallit. Hän on käsitellyt teoksissaan naiskuvausta, valtasuhteita, perhettä ja äitiyttä teoksissaan, joiden teemat tiivistyvät visuaalisesti minimalistiseen mutta sisällöltään monikerroksiseen ilmaisuun. Hänen teoksiaan on ollut esillä laajasti Suomessa ja kansainvälisesti, muun muassa EMMASSA, Kiasmassa, Moskovan modernin taiteen museossa ja Norjan valokuvataiteen museossa. Suoniemi toimii mediapedagogiikan lehtorina Aalto yliopiston taiteen laitoksella.

Minna Suoniemen teos Punahilkka ja susi on katsottavissa ja esitettävissä ope- tuksessa Mediataide kasvattaa! -verkkopalvelusta. Teos sopii kiikun ja vihan käsittelyyn. Huomioitethan, että videoteoksen ikäraja on 7 eikä teosta saa näyttää alle seitsenvuotiaille. Emme suosittele ikärajojoustop käyttämistä kouluissa tai päiväkodeissa. Opettajien tulee katsoa teokset itse ennen esittämistä lapsille.

Tunnetaitojen harjaantumisen ja näkökulmien ottamisen taide

Kuinka sietää tunteita ja tehdä tunteista mediataidetta ryhmässä?

Tunnevuorovaikutuksen keskeisyysmerkitys ihmisen minuuden ja maailmankuvan rakentumisessa on viimeisten vuosikymmenten tutkimusten valossa kirkastunut. Varhaisen vuorovaikutuksen tutkimus on lisännyt ymmärrystä tunteiden vaikutuksesta toimintaamme ja oppimistamme olennaisesti ohjaavina voimina niin suhteessa itseemme ja toisiin kuin myös ympäröivän maailman esineisiin, leikkiin ja taide-elämyksiin.

Näihin tunteiden kohteisiin suuntautuvat ihmisen perusmotivaatiot – toisiin suuntautuvien kiintymyssuhteiden luominen, toisten kanssa jaetut kiinnostuksen kohteet sekä esineisiin suuntautuva leikki ja luova tutkiminen (Trevarthen & Aitken, 2001). Voidaan myös väittää, että varhaiset tunteita herättävät aistikokemukset ja leikki muodostavat osaltaan esteettisten kokemusten ja taiteen tekemisen perustan (Dissanayake, 2009). Tunnetasolla resonoivia kehollisia, aistimellisia ja esteettisiä taidekokemuksia voi puolestaan hyödyntää tunnesäätelyn taitojen ja itsetuntemuksen harjaannuttamisessa (Franklin, 2010). Taide- ja mediakasvatuksessa voimme halutessamme luontevasti työskennellä näillä kaikilla tunteiden ja motivaatioiden alueilla.

Tunneälyksi kutsuttu viisauden muoto koostuu useista osatekijöistä, joiden merkitys vaihtelee eri ikävaiheissa ja jotka rakentuvat aiemmin opittujen taitojen varaan. Sitä on mahdollista kehittää läpi koko elämän, ja vanhemmat ihmiset ovat siinä keskimäärin nuorempia parempia. Lapsuudessa opittu omien tunteiden tiedostaminen, impulssien hallinta ja empaattisuus ovat yhteydessä parempiin tunteiden säätelytaitoihin aikuisena. Nuoruudessa puolestaan itsetuntemuksen, itsenäisyyden, vuorovaikutuksen ja optimismin taitojen kehittäminen on tarpeen. Aikuisuudessa korostuvat itsensä toteuttamiseen, itsevarmuuteen ja onnellisuuteen liittyvät taidot sekä ikääntyessä joustavuuden, todellisuudentajun ja sosiaalisen vastuun osa-alueet.

Tunteet ja tunnetaidot eivät siis synny tyhjiössä, vaan lapset ovat jo syntyeensä valmiita sekä vastaanottamaan että ilmaisemaan tunnevirittymisen sävyjä kehollisessa vuorovaikutuksessa (Trevarthen & Aitken, 2001). Vauvan ja huolenpitäjän vastavuoroisen ääntelyn, liikkeiden ja katseiden avulla tapahtuva rytminen ja synkronoitu aistivuorovaikutus

rakentaa emotionaalisen virittymisen kokemuksia ja opettaa sen säätelykeinoja (Schore & Schore, 2008). Toisen tunneilmaisuja simuloidaan omassa kehossa, ja tämän oman tiedostamattoman kehollisen eläytymisen avulla toisen kokemus sisäistetään, niin että se voi myöhemmin myös tulla tietoisemminkin ymmärretyksi ja kuvatuksi. Varhaiset aistimielihyvän tai -mielipahan kokemukset ohjaavat toimintaamme ja luovat toistuessaan kullekin yksilölle tyypilliset tavat ennakoida toisten toimintaa ja reagoida siihen sekä rakentavat pohjaa minäkuvalle ja kokemuksille omista maailmaan vaikuttamisen mahdollisuuksista.

Lapsen kehittyessä mahdollistuu ympäristöön ja esineisiin suuntautuvan kiinnostuksen jakaminen toisen ihmisen kanssa. Aluksi vauva kykenee seuraamaan toisen katsetta ja tavoittamaan hänen kiinnostuksensa kohteen, ja myöhemmin hänen oma toimijuutensa vahvistuu, kun hän kykenee sormellaan osoittamalla viittaamaan ympäristöönsä ja saamaan toisen jakamaan kiinnostuksensa kohteen (Butterworth, 2000). Vuorovaikutuksen tapojen monimutkaistuessa hoitajan herkkyyks lapseen tunneviestien tunnistamisessa ja rakentavat tavat vastata niihin kehittyvät lapsen yhteistyötaitoja sekä kykyä ymmärtää myös toisen näkökulmaa.

Kolmannessa vaiheessa useamman ihmisen yhtäaikaiseen vuorovaikutukseen osallistuminen rakentaa ryhmässä toimimiseen ja siihen kuulumiseen liittyviä tunnetaitoja. Lapset identifioituvat tiettyihin ryhmiin ja tulevat tietoisemmiksi toisten katseista sekä ryhtyvät vertaamaan itseään toisiin. Itsen ja toisten erot hahmottuvat, mutta lapset oppivat myös piilottamaan tunteitaan ja ajatuksiaan toisten hyväksyntää saadakseen (Zahavi & Rochat, 2015). Ryhmän voimakas yhteenkuuluvuuden tunne edesauttaa itsetunnon kehitystä sekä yhteisten normien ymmärrystä, mutta ryhmäpaine voi tuottaa myös kielteisiä ilmiöitä kuten vääristyneitä näkökulmia sisä- ja ulkoryhmiin sekä sosiaalista eristämistä, joka aiheuttaa kipeitä tunnekokemuksia niille, jotka tulevat suljetuksi ryhmien ulkopuolelle.

Ryhmässä taiteen tekemisen prosessin aikana koettavat ja opittavat tunnetaidot voivatkin olla lasten kanssa työskentelyn tärkein tavoite lasten taidetöiden tuottamisen sijaan. Oman ja toisten kehon asentoja sekä niihin liittyviä erilaisia tuntemuksia visuaalisesti ja sanallisesti kuvaamalla päästään tutustumaan paremmin siihen, miltä tunteet tuntuvat kehossa ja miten keho viestii tunteita muille.

Usein turvallisimmalta tuntuu, kun tunnetiloja haetaan erilaisiin rooleihin tai kokemuksiin eläytymällä. Lasten kanssa voidaan tutkia esimerkiksi eläinten rooleihin eläytymällä, kokevatko kaikki tunteet samanlaisina ja seuraako samoista tunteista aina samanlaista toimintaa. Tuntuuko vaikkapa vihaisuus tai iloisuus erilaiselta jäniksenä ollessa tai hirven eläytyessä? Miltä eläinten reaktiot näyttävät kuvin tai videolla dokumentoituna ja mitä ne viestivät katsojille? Tuntuvatko toiset ilmaisen ja toiminnan tavat helpommin ymmärrettävämiltä kuin toiset, tai näyttääkö joku tietty liikkumisen tai ääntelyn tapa pelottavammalta?

Millaisin ilmaisin eläimet kutsuvat toisia luokseen, kuinka ne taas hakevat omaa tilaa tai etäisyyttä muihin? Onko näitä viestejä helppo tunnistaa eläinten äänistä, asennoista tai liikkeistä?

Valo- ja videokuvaaminen mahdollistavat leikillisyyden, lähelle menemisen ja eläytymisen tai etäisyyden ottamisen tapoja, joita voidaan kokeilla myös kuvaamalla erilaisia paikallaan pysyviä kohteita kuten leluja. Samalla voi pohtia esimerkiksi kuvakoon ja rajauksen vaikutusta tunneilmaisun välittymiseen. On tärkeää, että lapsetkin pääsevät tarkastelemaan tilanteita näytön läpi ja tekemään omia valintojaan. Mitä lelun (ruumiin)osaa voisi kuvata lähikuvassa niin, että katsoja tavoitaisi jonkun tietyn tunnetilan? Entä millaisen rajauksen avulla tunteeeseen saadaan etäisyyttä ja voidaan katsoa sitä ulkopuolelta siihen eläytymättä? Kun useampia leluja asetetaan samaan tilanteeseen, voidaan tutkia, miten erilaiselta se näyttää kunkin näkökulmasta. Kun kamera katsoo tilannetta ikään kuin eri lelujen silmin, siitä välittyvä tunneviesti voi myös täysin muuttua.

Kuvaamisen taitoja harjoitellessaan ja näytön kautta maailmaa katsellessaan tulee samalla nähneeksi asioita uudesta perspektiivistä. Kuvakulmaa vaihtaessa vaihtuu näkökulma katsottaviin asioihin ja niiden mittasuhteet muuttuvat. Sammakon perspektiivistä tilanne todellakin näyttää täysin erilaiselta kuin linnun perspektiivistä. Eri henkilöiden kokemusten ja näkökulmien erot konkretisoituvat. Asioiden suhteellisuus ja mahdollisuus ottaa niihin erilaisia katsomiskulmia todentuvat. Tämä on ensisijaista niin omien tunteiden tarkastelun ja säätelyn kuin toisten tunteiden ymmärryksen taidoille.

Mediataiteen tekeminen vaatii myös ryhmässä toimimisen taitoja ja yhteistyötä eri tehtävistä vastuuta ottavien lasten välillä. Samaakin tilannetta voidaan kuvata useaan kertaan siten, että jokainen lapsi pääsee vuorollaan kokeilemaan niin kameran edessä kuin sen takana olemista. Näihin tilanteisiin liittyviä erilaisia havaintoja ja tuntemuksia on myös hyvä tarkastella yhdessä jälkikäteen. Koska tilanteet on dokumentoitu, mahdollistuu myös niiden uudelleentarkastelu yhdessä ihan konkreettisesti. Jos tallenteita editoidaan, samoja tilanteita tulee katsottua lukuisia kertoja. Kuvien ajallista järjestystä muuttamalla voidaan myös muuttaa koko tapahtuman kulkua sekä siitä välittyviä merkityksiä. Samoista kuvista voidaan luoda useita vaihtoehtoisia tarinankulkuja ja pohtia, kuinka eri tavoin ne vaikuttavat meihin tunnetasolla.

Sekä tunnetaitojen oppiminen että taiteen tekeminen vaativat siis taitoja, jotka karttavat ainoastaan toistuvista kokemuksista oppimalla. Molemmilla alueilla tapahtuvalle oppimiselle on keskeistä erilaisia ristiriitoja kohtaamalla ja niistä selviämällä syntyvä kokemuspohjainen luottamus omiin taitoihin ja toisilta tarvittaessa saatavaan tukeen. Uuden oppiminen vaatii vaikeuksien ja epäonnistumisten kohtaamista sekä niihin liittyvien epämurkeiden tunnetilojen sietämistä ilman että menettää keskittymis- ja toimintakykynsä. Uskallus yrittää uudelleen, joustavuus

vaihtaa näkökulmaa, motivaatio ja sinnikkyys kehittyvät, kun aikuinen tukee lasta sietämään vastoinkäymisiä ja jakaa uusista oivalluksista syntyvän ilon. Tämä pätee niin sosioemotionaalisen yhteistyön ja omien tunteiden hallinnan kuin taiteellisten ilmaisuvälineiden hallinnan taitoihin.

Evoluution näkökulmasta taidetta tutkinut Ellen Dissanayake (1995) ajattelee, että taiteellinen toiminta on ollut olennaista ihmisten selviytymiselle, sillä se on linkittynyt vakavien huolenaiteiden kuten yhteisön sisäisten ristiriitojen, kärsimyksen ja sairauksien hoitoon. Sen avulla on myös käsitelty menetysten aiheuttamaa surua ja ahdistusta sekä valtaisteluihin ja konflikteihin liittyvää aggressiota. Koska jokainen yksilö on lopulta riippuvainen yhteisön säilymisestä ja siihen kuulumisesta, taiteen tekemiseen käytetty aika viestii meille merkityksellisistä asioista huolehtimisesta. Taidekokemuksissa yhdistyvät mahdollisuudet kokeettaviin aistimuksiin, uusilla tai erityisillä tavoilla toimimiseen, luovaan ajatteluun sekä tunne merkitysten syntymiseen ja muuntumiseen. Samalla se voi tarjota erityislaatuisia esteettisen mielihyvän kokemuksia, jotka eroavat kaikista muista toiminnoista ja tekevät elämästä merkityksellistä.

Lähteet

- Butterworth, G. (2000). An Ecological Perspective on the Self and Its Development. Teoksessa D. Zahavi (Toim.), *Exploring the Self. Philosophical and Psychopathological Perspectives on Self-Experience*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 19–38.
- Dissanayake, E. (1995). *Homo Aestheticus. Where Art Came From and Why*. Seattle: University of Washington Press.
- Dissanayake, E. (2009). The Artification Hypothesis and Its Relevance to Cognitive Science, Evolutionary Aesthetics, and Neuro Aesthetics. *Cognitive Semiotics*, 5, 148–173.
- Franklin, M. (2010). Affect Regulation, Mirror Neurons, and the Third Hand. Formulating Mindful Empathic Art Interventions. *Art Therapy. Journal of the American Art Therapy Association*, 27(4), 160–167.
- Schore, J. & Schore, A. (2008). Modern Attachment Theory. The Central Role of Affect Regulation in Development and Treatment. *Clinical Social Worker Journal*, 36(1), 9–20.
- Trevarthen, C & Aitken, K. (2001). Infant Intersubjectivity. Research, Theory, and Clinical Applications. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 42(1), 3–48.
- Zahavi, D. & Rochat, P. (2015). Empathy – Sharing. Perspectives from Phenomenology and Developmental Psychology. *Consciousness and Cognition*, 36, 543–553.

Taiteen tohtori, kuvataideopettaja, kuvataideterapeutti ja kognitiivis-analyttinen psykoterapeutti Mimmu Rankanen työskentelee tällä hetkellä tohtoritutkijana Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulussa Suomen Akatemian rahoittamassa Handling Mind -tutkimusprojektissa. Hän on opettanut taidekasvatuksen sekä sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoille kuvataiteen terapeutista käyttöä sekä taideterapiaa jo kahden vuosikymmenen ajan. Lisäksi hän on ollut erityisen kiinnostunut kehittämään teoriapohjaa ja menetelmiä taiteen yhdistämiseksi vuorovaikutustaitojen ja tunnekasvatuksen opetukseen sekä itse-tuntemuksen kehittämiseen.

Tunnesarvet pystyyn!

OHJEITA VIDEOTEOSTEN KATSOMISEEN

Videoteosten katsomiseen kannattaa rauhoittua ja virittäytyä. Oppaan videoteoksista osa on lyhyitä, ja ne on helposti katsottavissa muutaman kerran uudelleen, jolloin on mahdollista tehdä uusia huomioita ja ohjata lasten huomio määrättyihin yksityiskohtiin.

Alta löydätte kaksi kysymyssarjaa, joita voi hyödyntää kaikkien teoksien katsomiskokemuksen purkuun. Ensimmäinen kysymyssarja johdattelee tunteiden ja tunnekasvatuksen kysymysten pariin. Kysymykset on tarkoitettu käsiteltäväksi ennen videoteoksien katsomista. Toinen kysymyssarja keskittyy nähtyihin teoksiin. Kysymysten avulla voitte analysoida katsottua videoteosta ja katsomiskokemuksen herättämiä tunteita.

Kysymyksiä tunteista

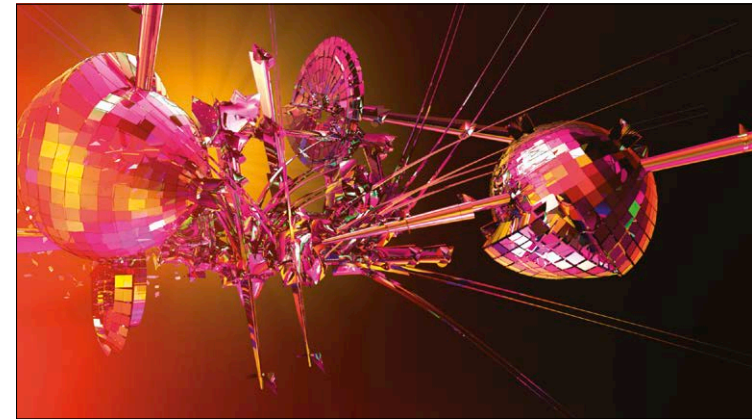
Tässä sarja apukysymyksiä tunteista keskustelemisen avaamiseksi. Kysymykset on tarkoitettu läpikäytäväksi ennen videoteosten katsomista.

- Mikä on tunne?
- Mitä tunteita tiedät?
- Voiko yhtä aikaa tuntea useita eri tunteita?

- Mitkä tunteet ovat hyviä eli positiivisia?
- Mitkä tunteet ovat huonoja eli negatiivisia?
- Onko kaikilla sekä hyviä että huonoja tunteita?
- Onko huonoissa tunteissa mitään hyvää?

- Mistä tietää, miltä itsestä tuntuu?
- Tuntuuko kaikista aina samanlaiselta?
- Mistä tietää, miltä jostain toisesta tuntuu?
- Voiko olla niin, ettei tunnu mitään?

- Tarttuvatko tunteet?
- Tuleeko iloiseksi, kun kaveri on iloinen?
- Tuleeko surulliseksi, jos ystävä on vihainen?
- Mitä voi tehdä, jos toinen on surullinen?

Pink Twins: *Parametronomicon*

Kysymyksiä videoteoksen sisällöstä, tuotannosta & tunnelmasta

Kysymyksiä voi käyttää kaikkien videoteosten katsomisen jälkeiseen purkuun.

- Mitä videoteoksessa tapahtui?
- Millaisia hahmoja tai henkilöitä videoteoksessa oli?
- Mitä tapahtumapaikkoja videoteoksessa oli?
- Millainen videoteoksen äänimaailma oli? Oliko teoksessa puhetta, musiikkia tai muita ääniä? Miltä äänet tuntuivat?
- Miten videoteos on tehty? Millaisia elävän kuvan kerronnan tekniikoita ja keinoja teoksessa on käytetty? Elokuvakerronnan keinoihin voi tutustua *Mediataide kasvattaa!* -sarjan aiempien oppaiden *Mitä kuuluu?* ja *Kuka kertoo?* avulla.
- Miksi luulet taiteilijan tehneen videoteoksen? Mitä teoksen tekijä on halunnut kertoa tai sanoa teoksella?

- Miltä sinusta tuntui, kun katsoit videoteosta? Mitä tunteita teos herätti sinussa?
- Millainen tunnelma videoteoksessa oli?
- Mistä tunnelma johtui?
- Millaisia tunteita videoteoksen henkilöillä tai hahmoilla oli?
- Onko sinulla ollut samanlaisia tunteita?

Vera Nevanlinna

ON JA PYSYY

2005 | kesto 03:16

Taiteilijan kuvaus teoksesta

Animaatio ikuisuudesta. Kivi istuu kalliolla ja on. Meri aaltoilee taustalla. Jonkin ajan kuluttua kivi alkaa nauraa ja hajota palasiksi osa kerrallaan. Palat häviävät ruudusta, kuvassa näkyvät vain kallio ja meri. Kivi palaa hekotellen takaisin yksi pala kerrallaan, kokoaa itsensä, röhiä ja hiljenee paikoilleen. Tulee ilta, ja kivi istuu yhä kalliolla meren aaltoillessa. "On ja pysyy" video saattaa aluksi kummastuttaa, eihän kivi tuolla lailla liiku. Kiven nauru ja liike saattavat tuottaa iloa. Video saattaa myös herättää surua, onkohan kivi yksinäinen suuren meren äärellä, isolla kalliolla? Mutta toisaalta, sitä ei voi tietää, sillä ei kai kivellä ole tunteita?

Taiteilija kertoo itsestään

Olen nykytanssija ja koreografi, valokuvaaja, rumpali, kahden lapsen äiti, kumppani, nainen, tytär ja pikkusisko. Tykkään siitä, että kotiin kuuluu linnun laulua ja että ikkunoista näkyy puuta, taivasta, mustarastaita, pupuja, fasaaneja ja oravia. Ensisijaisesti olen tanssija ja esiintyjä, toiseksi koreografi, kolmanneksi videotaiteilija. Kaiken tämän lisäksi teen erilaisia yhteistöitä valokuvan, videon ja musiikin saralla. Koreografia tarkoittaa tanssin säveltämistä.

Inspiroidun kysymyksistä ilman vastauksia sekä kirjoitetuista tai piirretyistä ohjeista, joiden mukaan voin luoda teoksia ja esiintyä. Olen viime aikoina työskennellyt näköaistin kautta. Olen inspiroitunut kysymyksestä: "Mitä jos kaikki se, mitä tanssiessani näen, vaikuttaa siihen, miten tanssin: muut tanssijat, katto, lattia, seinät ja kaikki, mitä tanssialissa tai teatterissa on; sähköjohdot, lamput, verhot, yleisö ja kaikkien näiden värit, muodot, valot ja varjot?" On hauskaa leikkiä tanssivansa vaikkapa seinällä olevan vahtosammuttimen kanssa ilman, että koskettaa sitä, pelkän näköaistin välityksellä. Tai koettaa "tanssia vahtosammuttinta". Tai koettaa tanssia kuin verho!

Tehtävä 1 – Keskustelun tueksi

- Miksi On ja pysyy -videoteoksen kivi oli iloinen?
- Mikä tekee sinut iloiseksi tai onnelliseksi?
- Mitä On ja pysyy -videoteoksen kivi teki ollessaan iloinen?
- Mitä teet, kun olet iloinen? Miten ilmaiset, että olet iloinen?
- Entä mikä tekee sinut surulliseksi?
- Mitä teet, kun olet surullinen? Miten surua voi käsitellä?
- Miksi on tärkeää myös surra?

Mediataide kasvattaa! -verkkopalvelusta löytyy taiteilija Heta Kuchkan videoteos Isin tyttö (toivoton yritys pidätellä itkua kyseisen kappaleen soiodessa). Voitte käyttää teosta tunnekasvatuksessa surun käsittelemiseen. Huomioidtehan, että videoteoksen ikäraja on 7 eikä teosta saa näyttää alle seitsenvuotiaille. Emme suosittele ikärajojoustop käyttämistä kouluissa tai päiväkodeissa. Opettajien tulee katsoa teokset itse ennen lapsille esittämistä.

Tehtävä 2 – Projekti: Tunne-selfie

Harjoitelkaa eri tunteiden esittämistä ilmeillä ja eleillä peilin edessä. Kuvatkaa itsestänne selfiet eli omakuvat kameralla! Kuvatkaa myös lyhyet videot missä, joissa kerrotte, mikä tekee teidät iloiseksi ja mikä surulliseksi ja miten sen näytätte ilmein ja elein.

Huom! Saa riehua, jos siltä tuntuu! Lapsi ilmaisee iloa usein riehumalla! Muistakaa myös, että kenenkään ei ole pakko kertoa tunteistaan ryhmässä, jos ei halua!

Katsokaa videot yhdessä. Pohtikaa, miltä tuntuu nähdä toinen videolla? Entä miltä tuntuu nähdä itsensä videokuvassa?

Tehtävä 3 – Lisätehtävä: Tunnearvoitus

Jatkakaa edellistä harjoitusta. Listakaa, mitä erilaisia tunteita on olemassa (esimerkiksi ilo, suru, pelko, rohkeus, viha, kiukku, kateus).

Pohtikaa, miten kyseiset tunteet usein näkyvät ihmisissä, miten ihmiset ilmaisevat kyseisiä tunteita ja millaisia ilmeitä ja eleitä niihin liittyy. Kuvatkaa videolle tai esittäkää erilaisia näyteltäviä tunnetiloja, ne voivat olla ilmeitä tai eleitä tai asentoja tai tekoja. Toisten täytyy arvata, mikä tunne on kyseessä.

Tommi Matikka

AT THE FEET OF SOMETHING UNKNOWN

2014 | kesto 02:24

Taiteilijan kuvaus teoksesta

Sademetsän aluskasvillisuus huojuu tuulessa ja kuunvalo pilkottaa lehvästön läpi. Viidakon äänet ja kasvava matala äänimaisema täyttävät aistit. Jokin lähestyy ja kasvit heiluvat voimakkaasti. Tuntemattoman olennon henkäykset saavat linnut pakenemaan. Jokin on aivan lähellä, odotus jatkuu... Video herättelee sisäistä kaipuutamme ja pelkoamme, joka kohdistuu johonkin suurempaan. Johonkin tosi suureen ja tuntemattomaan. Viidakko on myös ihana paikka, täynnä ympäröivää elämää. Eikö elämä olekin kuin viidakko? Luin juuri kirjaa, jossa oli eläimistä tosi hienoja ja vähän hassujakin kuvia. Kirja kertoi ihmisistä, jotka olivat menneet syvälle viidakoihin ja ensimmäistä kertaa piirtäneet siellä näkemiään eläimiä. Piirretyistä kuvista näki piirtäjien hämmästyksen ja jännityksen. Heittäyty samalla tavalla näkemään maailma omin silmin! Ole löytöretkeilijä!

Taiteilija kertoo itsestään

Olen naimisissa ja kolmen lapsen isä, joka opiskelee estetiikkaa ja teologiaa. Teen töitä myös pastorina.

Puhun ja kirjoitan filosofisia ja runollisia tekstejä maan ja taivaan väliltä. Kerron tarinoita kuvien ja äänien keinoin. Työskentelen videoiden parissa usein kauniin vaimoni kanssa, joka on myös taitava piirtäjä.

Lopputuloksena on usein video, jossa seikkaillaan todellisuuden ja fantasian sekoittamassa maailmassa: mitä tahansa voi tapahtua, ja tapahtuukin.

Taiteeni ydin on kokemus ihmisen pienuudesta. Kriittinen itsetutkimus, pelotkin, kauneus, toivo ja sydäntä pusertavat suuret tunteet ovat läsnä. Maailma on ihmeellinen paikka. Saadakseni inspiraatiota luen paljon kirjoja, katson paljon elokuvia ja kuuntelen musiikkia. Haistelen myös kaikenlaisia asioita!

Tehtävä 1 – Keskustelun tueksi

Tommi Matikan teoksen nimi *At the Feet of Something Unknown* on englantia ja tarkoittaa suomeksi jonkun tuntemattoman äärellä tai lähellä olemista.

- Mikä teki teoksesta jännittävän?
- Oletko itse kohdannut jännittäviä tai pelottavia asioita?
- Mikä on jännityksen ja pelon ero?
- Mitä voi tehdä, jos pelottaa liikaa? Mitä voi tehdä, jos kaveria pelottaa?
- Mikä on jännittävän ja pelottavan vastakohta?
- Mikä tekee turvallisen tunteen?

Tehtävä 2 – Projekti: Jännitysvideo

Tehdään Jännitysvideo! Naamioikaa itsenne ja luokkatila jännittäväksi. Kuvatkaa video tilassa, jossa on jännittävä tunnelma. Mitä jännittävää voikaan tapahtua? Millainen musiikki tai äänet lisäävät jännittävyttä?

Laittakaa lopuksi valot päälle ja heittäkää naamiot pois! Jännittävästä tulee tuttua ja turvallista! Katsokaa video ja keskustelkaa kokemuksesta.

Huom! Tehkää harjoitus niin, ettei tunnelma muutu pelottavaksi!

Tehtävä 3 – Lisätehtävä: Retki

Menkää taskulamppujen kanssa retkelle ulos pimeässä. Pohtikaa retkellä tunnelmaa. Onko pimeys jännittävää? Mikä luo turvallisen olon? Kuvatkaa retkestä video.

Huom! Tehkää jännittävä retki niin, ettei tule liian jännittävää!

**Pasi “Sleeping”
Myllymäki**
FORSSA-ILMIÖ
1982 | kesto 01:41

Taiteilijan kuvaus teoksesta

Harmaapukuinen huppumies kulkee pitkin Forssan katuja ihmetellen muita ihmisiä, jotka liikkuvat takaperin. Kunkin katsojan omat tunteet ovat oikeita, ovat ne millaisia tahansa. Pääasia, että ne ovat omia ja aitoja. Elokuvani *Forssa-ilmiö*, jossa inspiroiduin takaperin kävelevistä ihmisistä, on mahdollista tulkita ja kokea hyvin monella tavalla.

Se on elokuva erilaisuudesta. Kaikki me olemme erilaisia — omalla tavallamme. Ja meillä on siihen oikeus. Meidän pitäisi riemastua erilaisuudesta. Ketään ei saa kiusata. Kiusaaminen on tyhmää.

Taiteilija kertoo itsestään

Olen mitä tavallisin hämäläinen maanviljelijän poika. Opiskelin graafiseksi suunnittelijaksi Lahdessa 70-luvulla. Nyt olen jo eläkkeellä. Täytin juuri 66 vuotta ja olen innokkaasti kehittälemässä uusia digivideoita toteutettavia lyhytelokuvia. Teen kokeellisia lyhyitä elokuvia. Jo vuosina 1976–1985 tein niitä kaitafilmillä yli 40 kappaletta. Niitä on muun muassa Kiasman kokoelmissa. Vaikka ne elokuvat ovat jo yli 30 vuotta vanhoja, niitä on digitaalisessa muodossa yhä joka vuosi esitetty pitkin maailmaa. Ne kiinnostavat varsinkin taidepiirejä.

Käsittelen silmin ja korvin havaittavia ilmiöitä. Elokuva on juuri siihen loistava väline, koska elokuvassa on kuva ja ääni. Kaikki ympärilläni ja mielikuvituksessani olevat kuvat ja äänet inspiroivat minua. Tarkkailen niitä ja saatan kiinnostua mistä tahansa alkaen niin että alan kehittää päässäni uutta elokuvaa. Olen inspiroitunut tekemään elokuvia muun muassa autoista, polkupyörällä ajosta, omenasta, värillisten viivojen kauneudesta, tai puistonpenkillä istumisesta.

Mietikää, mitä todella sisällänne tunnette. Sen jälkeen ilmaiskaa niitä omia aidoimpia tunteitanne juuri sillä tavalla kuin haluatte, on se sitten kirjoittaminen, piirtäminen, valokuvaaminen, maalaaminen,

tanssiminen, näytteleminen, laulaminen, soittaminen tai jotain muuta. Ne kaikki ovat taidetta. Todellisilla aidoilla tunteillanne on oikeus tulla esiin – juuri niin kuin kukin teistä itse haluaa!

Tehtävä 1 – Keskustelun tueksi

- Mitä kokeellisen elokuvan huppupäinen mies ihmettelee?
- Mikä elokuvassa oli mielestäsi outoa? Mikä hämmästytti sinua?
- Mikä sinua on hämmästyttänyt viimeksi? Listatkaa yhdessä asioita, jotka ovat aiheuttaneet hämmästyttävää tai jotka on koettu oudoksi. Pohdittakaa, miksi juuri oudot tai itselle vieraat asiat aiheuttavat hämmästyttävää.
- Miksi erilaisuus hämmästyttää? Mitä voi tehdä, jos joku asia on itselle uusi ja vieras?

Tehtävä 2 – Projekt: Hämmästyttävää!

Tehkää hämmästyttävä video, jossa tapahtuu jotain erikummallista ja tavallisuudesta poikkeavaa. Katsokaa video ryhmässä ja pohtikaa, millaisia tunteita video herättää tekemisen jälkeen. Miksi tavallinen tai normaali ei hämmästyttänyt, vai hämmästyttääkö?

Tehtävä 3 – Lisätehtävä: Trikkivideo

Tehkää trikkivideoita! Laittakaa ihmiset kulkemaan takaperin kääntämällä videon pyörimissuuntaa. Useissa matkapuhelimien tai tablettien editointi-ohjelmissa on mahdollista kääntää videon pyörimissuuntaa.

Kadottakaa henkilö tai asia kuvasta kuin taikasauvan iskusta pysäyttämällä video kesken kuvauksen, poistamalla kadotettava asia ja jatkamalla taas nauhoitusta. On tärkeää, että kamera tai muut asiat kuvassa eivät liiku silloin, kun kamera on pysäytetty!

Laittakaa kamera poikittain ja kiivetkää lattiaa kuin pystysuoraa seinää.

Tehkää piksillaatio eli ihmisanimaatio: ajakaa ympäri huonetta tuoleilla! Toteuttakaa trikki matkapuhelimen tai tabletin animaatioohjelmalla. Asettakaa kamera tukevasti pöydälle tai jalustalle. Ottakaa kuva ja liikuttakaa tuolia enintään sen oman mitan verran eteenpäin ja ottakaa uusi kuva. Ottakaa paljon kuvia! Animaation nopeus on yleensä 12 kuvaa sekunnissa, mutta useissa ohjelmissa nopeutta on myös mahdollista tarvittaessa säätää. Jos tuolilla istuu henkilö, kannattaa hänen olla mahdollisimman paikallaan kuvauksen ajan!

Johanna Lecklin

HUOMINEN

2007 | kesto 04:40

Taiteilijan kuvaus teoksesta

Pieni tyttö ei ymmärrä, mikä huominen on ja yrittää selvittää asiaa ensin kyselemällä isältään ja myöhemmin valvomalla yli puolen yön huomisen tuloa odotellen. Aamulla hän toteaa pettyneenä, ettei huomista voi ikinä nähdä.

Tarina perustuu Galleria Huudossa Story Cafessa Helsingissä nauhoitettuun ranskalaisen Jeannen kertomaan lapsuudenmuistoon. Moni voi muistaa jonkun vastaavan tapahtuman omasta lapsuudestaan. Huomisen-elokuvassa pieni tyttö ei vielä ymmärrä, mitä huominen merkitsee. Huomisen odottelussa myöhään yöllä on jotain taianomaista.

Taiteilija kertoo itsestään

Olen kuvataiteilija ja teen videoita, lyhytelokuvia ja valokuvia. Minua kiinnostaa tarinankerronta, ja siksi kerron usein erilaisia tarinoita teoksissani. Olen tehnyt esimerkiksi lyhyen mustavalkoisen tanssi- ja musiikkielokuvan, joka koostuu sekä tarinan lukemisesta että nukkeanimaatiosta (oikeastaan pehmoleluanimaatiosta!). Tämän lisäksi olen tehnyt kaitafilmille ja 16mm filmille kuvattuja lyhytfilmejä ja liikkuvan kuvan installaatioita, videoteoksia ja värivalokuvia.

Osa teoksistani perustuu nauhoittamiini kertomuksiin, aiheet ovat silloin tulleet tarinankertojilta. Tai oikeastaan olen huomannut, että tietyntylaisia tarinoita on alkanut kertyä useampia, ja olen kerännyt niistä

kokonaisuuden, josta olen tehnyt teoksia. Esimerkiksi tyttöjen pahanteokoa käsitteleviä tarinoita oli monenlaisia, ja siksi valitsin sen yhdeksi teoksiksi. Teoksissani saattaa myös olla jokin kannanotto ajankohtaiseksi kokemaani asiaan. Leikkiminen, kokeilu ja hassuttelu voivat olla tapoja lähestyä vaikeita aiheita.

Tehtävä 1 – Keskustelun tueksi

- Mikä Huominen-teoksen päähenkilönä olevaa tyttöä huolestuttaa?
- Oletko sinä ollut huolestunut?
- Mikä asia on huolestuttanut sinua?
- Miltä tuntuu, kun on huolestunut?
- Mitä voi tehdä, jos joku asia huolestuttaa?

Tehtävä 2 – Projekt: Turvapaikka

Rakentakaa turvallinen paikka tai maja. Kerätkää ja tuokaa sinne asioita, jotka tuntuvat turvallisilta ja luovat turvallisuuden tuntua. Luokaa säännöt turvalliselle paikalle: mitä turvallisessa paikassa saa tehdä ja mitä ei saa tehdä, jotta paikka pysyy turvallisena.

Kuvatkaa video, jossa esittelette majan ja sen säännöt!

Tehtävä 3 – Lisätehtävä

Tehkää video huolesta ja sen ratkaisusta. Keskustelkaa ryhmän kanssa asioista, jotka huolettavat teitä. Valitkaa yksi huoli ja tehkää pieni näytelmä siitä, miten huoli voidaan ratkaista. Käyttäkää turvapaikka-majaa näytelmän lavasteena. Kuvatkaa näytelmä videolle ja katsokaa teos! Kiinnittäkää huomiota tunteiden ilmaisemiseen ja siihen, miten tunteet näkyvät videolla.

Milja Viita
MONSTER ATTACK
2010 | kesto 02:10

Taiteilijan kuvaus teoksesta

Kenialaiset lapset leikkivät leppoisasti bambujen katveessa, kun harmoninen tunnelma äkkiä rikkoutuu. Toivon, että *Monster Attack* (tarkoittaa hirviön hyökkäämistä) saa katsojan juoksemaan, hyppimään ja leikkimään hippaa. Jos leikkii hippaa, pitää kirkua kovaa!

Taiteilija kertoo itsestään

Olen kuvataiteilija, asun metsän lähellä. Minulla on hevonen, poni, kaksi koiraa, neljä lasta ja tosi monta kameraa. Teen elokuvia ja videoita ja maalaan elokuvafilmille. Innostun luonnosta ja luonnonilmiöistä, kuten vaikka lumisateesta ja lumihiutaleista. Tai tuulesta ja valoilmioista.

Olen myös kiinnostunut kaikenlaisista hassuista, jokapäiväisistä asioista ja pienistä uutisista. Esimerkiksi uutinen sanomalehdessä on nyt mielessäni. Uutisessa ihmeteltiin, miten kastemato oli päätynyt vesijohdoton ja jäänyt sitten jumiin kraanaan. Valokuvaaja oli ihmetelty, mikä siinä kraanan suussa pullottaa. Hän oli koskettanut sitä möykkyä, ja sitten kastemato oli pudonnut valokuvaajan valokuvan päälle. Taiteessa saa ilmaista ihan kaikkia tunteita, joita ihminen keksii tuntea. Taiteen pitää joskus olla myös rumaa. Ehdottaisin, että tekkää tahallanne joskus mahdollisimman pelottava, inhottava tai ruma taideteos, kokeilkaa, miten kauheaan taiteeseen pystytte!

Tehtävä 1 – Keskustelun tueksi

Katsokaa Milja Viidan videoteos *Monster Attack*. Teoksen nimi on englantia ja tarkoittaa hirviön hyökkäystä.

- Missä videoteoksen hirviö on?
- Millainen hirviö on?
- Onko hirviö kiltti vai ilkeä?
- Miten tunnelma muuttuu teoksessa, kun hirviö lähtee jahtaamaan lapsia?
- Oliko tilanne mielestänne liian pelottava?
- Vai oliko kyse vain jännittävästä leikistä?
- Mitä voi tehdä, jos leikki on liian jännittävää?

Tehtävä 2 – Projekti: Videokatse

Milja Viidan *Monster Attack*-teoksessa tuntuu kuin katsoisimme tapahtumia toisen ihmisen tai hirviön silmien kautta.

Ideoikaa ja kuvatkaa erilaisia tilanteita (esimerkiksi kiusaaminen, lahjan saaminen) niin, että toinen osapuoli on kameran takana. Katsokaa videot ja asettukaa kameran takana olleen asemaan ja pohtikaa, miltä hänestä tuntui eri tilanteissa?

Tehtävä 3 – Lisätehtävä

Tehkää oma *Monster Attack*! Kuvatkaa hippaleikki jahtaajan silmien kautta, niin että jahtaajalla on kamera kädessään. Varmistakaa, ettei kuvauslaite tipu kuvaajan kädestä!

Pink Twins
PARAMETRONOMICON
2015 | kesto 09:12

Taiteilijoiden kuvaus teoksesta

Parametronomicon esittää mallin virtuaalisesta elämästä. Biomekaaninen organismi liikkuu, kasvaa ja monistautuu kouristuksenomaisesti. Elämänmuoto kehittyy väijäämättömästi yksinkertaisista solumuodostelmista tajunnan rajat ylittäväksi, maailmanlopun tunnelmaa huokuvaksi visuaaliseksi ylilyönniksi.

Toivomme, että katsoja haluaa heti katsoa teoksen uudestaan. Teoksessa on paljon yksityiskohtia, ja toivomme, että katsojassa herää mielenkiinto pohtia, mistä tässä oikein on kyse.

Taiteilijat kertovat itsestään

Olemme Vesa ja Jusu, olemme veljeksiä ja työskentelemme kellarissa. Teemme animaatiovideoita ja soitamme musiikkia hälyäänillä. Käytämme tietokoneita ja sähköisiä soittimia.

Yritämme aina hämätä katsojaa ja näyttää paljon enemmän kuin mitä katsoja ehtii tajuta. Itse taiteen tekeminen on riemastuttavaa. Valmis teos voi ilmaista tekijän tunteita, mutta myös saada katsojassa aikaan monia muita erilaisia tuntemuksia.

Tehtävä 1 – Keskustelun tueksi

Pink Twinsin *Parametronomicon* on abstrakti eli ei-esittävä animaatioteos. Ei-esittävyys tarkoittaa sitä, että teos ei esitä mitään olemassa olevaa tai tunnistettavaa asiaa tai tapahtumaa.

Ei-esittävä taide usein kuitenkin kuvaa jotain asiaa, jota ei voi käsin kosketella, kuten tunnetta tai tunnelmaa. Vaikka taiteilijalla on oma ajatus siitä, mitä teos esittää, voi katsoja itse päättää, mitä teoksessa näkee ja millaisia tunteita se itsessä herättää.

- Millainen tunnelma Pink Twinsin *Parametronomicon*-animaatiossa oli?
- Millaisia tunteita sinulla oli tai millaisia ajatuksia sinussa heräsi katsoessa teosta?
- Muuttuiko tunnelma mielestäsi teoksen aikana?

Tehtävä 2 – Projekt: Tunnevideo

Maalata kuva valitsemanne tunteen pohjalta isolle paperille. Asettakaa iso paperi lattialle, niin että kaikilla on tilaa työskennellä. Valitkaa käsiteltävä tunne ja piirtäkää vapaasti paperille tunteen herättämiä kuvia. Maalauksen tai piirroksen ei tarvitse esittää mitään. Voitte soittaa tunnelmaan sopivaa musiikkia taustalla.

Kuvatkaa valmiit maalauksen eri osat videolle, niin että tunnelmaan sopiva musiikki soi taustalla. Katsokaa videot ja pohtikaa, onko maalauksissa tai piirroksissa yhtäläisyyksiä? Esittävätkö kuvat jotain? Millainen tunnelma kuvissa on? Miksi luulet, että kyseinen tunne synnytti juuri näitä kuvia?

Kokeilkaa eri tyylistä musiikkia yhdessä videon kanssa. Muuttuuko tunnelma?

Tehtävä 3 – Lisätehtävä

Sulkekaa silmät ja kuunnelkaa eri tyyliä musiikkia. Mitä näette mielenne sisällä? Kertokaa vuorotellen millaisia ajatuksia, kuvia ja tunnelmia eri tyyliä äänet tai musiikki luovat.

Soittakaa musiikkia yhdessä oppaan videoteosten kanssa. Sopiiko joku musiikki videoihin? Korostaako musiikki tunnelmaa?

Miltä tuntuu?

Taide tunnekasvatuksen tukena

AV-arkin media- ja taidekasvatukseen suunnattu julkaisusarja tarjoaa valmiita työvälineitä varhaiskasvattajille ja alakouluikäisten lasten opettajille. Opetuspaketit rakentuvat kotimaisten eturivin mediataiteilijoiden teosten varaan.

Mediataide kasvattaa! -sarjan viides osa *Miltä tuntuu?* tarjoaa avaimia mediataiteen hyödyntämiseksi osana tunnekasvatustyötä. Opas sisältää kuusi mediateosta ja teoksiin liittyvät tehtäväkokonaisuudet. Miltä tuntuu? -opetuspaketti on tarkoitettu erityisesti varhaiskasvattajien ja alkuopetuksen opettajien käyttöön, mutta sisällöt soveltuvat kuitenkin käytettäväksi hyvin eri ikäisten lasten kanssa. Tehtävien ja teosten lisäksi **Marja Kokkosen**, **Minna Suoniemen** ja **Mimmu Rannasen** asiantuntija-artikkelit antavat perustietoja taiteen avulla tapahtuvaan tunnekasvatustyöhön.

Rekisteröityneet käyttäjät voivat esittää tämän opetuspaketin tehtäviin liittyviä teoksia vapaasti osana opetustyötään AV-arkin media- ja taidekasvatukseen tarkoitettussa *Mediataide kasvattaa!* -verkkopalvelussa (mediataidekasvattaa.fi). Verkkopalvelusta löytyvät myös julkaisusarjan aikaisemmat osat sekä niihin liittyvät teokset ja tehtävät.

AV-arkki, suomalaisen mediataiteen levityskeskus on tehnyt urauurtavaa työtä suomalaisen mediataiteen levittäjänä vuodesta 1989 lähtien. AV-arkin toiminta on osaltaan edistänyt suomalaisen mediataiteen kansainvälistä menestystä. Järjestön toiminta on ainutlaatuista sekä Suomessa että muissa Pohjoismaissa.

ISBN 978-952-68683-0-1 (nid.)
ISBN 978-952-68683-1-8 (PDF)

mediataidekasvattaa.fi